

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

2 դեկտեմբերի 2016 թ.

N 783-Ն

բ. Ստեփանակերտ

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ

ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Բուսական աշխարհի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի 5-րդ հոդվածի «ե» կետին համապատասխան՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությունը **ս ք ո ս ո մ է**.

1. Սահմանել բուսական աշխարհի մոնիթորինգի կազմակերպման և իրականացման կարգը՝ համաձայն հավելվածի:

2. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների վարչության պետին՝ սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո մեկ տարվա ընթացքում հաստատել բուսական աշխարհի մոնիթորինգի վարման մեթոդական ուղեցույցը:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կ Ա Ր Գ

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒԹՅՆԵՐ

1. Սույն կարգով սահմանվում են Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքի բուսական աշխարհի մոնիթորինգի (այսուհետ՝ մոնիթորինգ) իրականացման նպատակը, խնդիրները, օբյեկտներն ու բուսական աշխարհի մոնիթորինգի կազմակերպման և իրականացման (վարման) կարգը:

2. Մոնիթորինգը կազմակերպվում է բույսերի անելավայրերի և էկոհամակարգի վիճակի վերաբերյալ: Մոնիթորինգը բուսական աշխարհի օբյեկտների որակական և քանակական ցուցանիշների, տարածվածության գնահատման, արագ արձագանքման և զարգացման ընթացքի կանխատեսման համակարգ է:

3. Մոնիթորինգը կազմակերպվում և իրականացվում է Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցների և Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենսդրությամբ չարգելված այլ միջոցների հաշվին:

4. Մոնիթորինգի կազմակերպման և իրականացման համար հիմք են հանդիսանում բուսական աշխարհի գույքագրման ու պետական հաշվառման սվյալները: Պետական հաշվառումն իրականացվում է ոչ ուժ, քան յուրաքանչյուր տասը տարին մեկ անգամ: Առանձին դեպքերում այն կարող է իրականացվել նաև ըստ անհրաժեշտության՝ Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ:

II. ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

5. Մոնիթորինգն իրականացվում է բուսական աշխարհի պահպանության և շարունակական օգտագործման նպատակով՝ մետապեո գնահատելով բույսերի տեսակների և դրանց անելավայրերի վիճակի փոփոխությունները, կանխատեսելով բնական ու մարդածին ազդեցությունների հետևանքով առաջ եկած

գործընթացների գարգացումը, բարելավելով բուսական աշխարհի շարունակական կայուն կառավարումը՝ ներառյալ պահպանությունը և ռեսուրսի օգտագործումը:

6. Մոնիթորինգի խնդիրներն են՝

- 1) բուսական աշխարհի կառավարումն իրականացնողներին անհրաժեշտ տեղեկատվությամբ ապահովումը՝ համապատասխան որոշումներ ընդունելու համար.
- 2) բույսերի տարածվածության, տեսակային կազմի, ֆանակի, անելավայրերի առկա վիճակի բացահայտումը.
- 3) համակեցությունների ֆանակական և որակական փոփոխությունների ընթացքի գնահատումը և կանխատեսումը.
- 4) բուսական աշխարհին ու նրա առանձին տեսակներին սպառնացող բնական, մարդածին գործոնների բացասական ազդեցության բացահայտումը, դրանց կանխարգելման միջոցառումների մշակումը և վերացման վերաբերյալ առաջարկությունների նախապատրաստումը.
- 5) բուսական ռեսուրսների օգտագործման նորմավորման հիմնավորմանը նպաստելը՝ ըստ ծավալների և ժամկետների.
- 6) բուսական աշխարհի մասին տեղեկատվական համակարգի ստեղծմանն ու իրագեկմանը նպաստելը:

III. ԲՈՒՄԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԸ

7. Մոնիթորինգի օբյեկտներն են՝

- 1) բույսերի տեսակների անելավայրերը, տեսակների գոյության համար առանձնահատուկ դեր խաղացող էկոհամակարգերը.
- 2) բույսերի բազմազանությունը՝ առաջնահերթ նշանակություն ստալով՝
  - ա. այն տեսակներին, ցեղերին, ընտանիքներին կամ այլ կարգաբանական միավորներին, որոնց տարածվածությունը սահմանափակվում է հարաբերականորեն ոչ մեծ աշխարհագրական շրջանով (էնդեմիկներ),
  - բ. այն տեսակներին, ցեղերին, ընտանիքներին կամ այլ կարգաբանական միավորներին, որոնք պահպանվել են անցած երկրաբանական ժամանակաշրջաններից և ներկայումս հազվադեպ են հանդիպում (ռելիկտներ),
  - գ. Առնային Ղարաբաղի Հանրապետության բուսական աշխարհի համար օտարածին և տեղածին այն տեսակներին, որոնց ներթափանցումը բնական էկոհամակարգեր և արագ բազմացումն սպառնում է էկոհամակարգերի կայունությանը (ինվազիվ և էֆապանսիվ տեսակներ).

3) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Կարմիր գրքում ընդգրկված բույսերի տեսակները, ինչպես նաև դրանց համակեցություններն ու պոպուլյացիաները.

4) տնտեսական արժեք ներկայացնող և արդյունագործական նշանակություն ունեցող տեսակները.

5) բուսական համակեցություններն ու պոպուլյացիաները և դրանց գերիշխող (դոմինանտ) տեսակները.

6) բուսական ռեսուրսների ապօրինի օգտագործումը:

IV. ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

8. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում մոնիթորինգը կազմակերպում և իրականացնում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների վարչությունը (այսուհետ՝ լիազորված պետական մարմին):

9. Մոնիթորինգի իրականացումը փուլային գործընթաց է, որը ներառում է՝

1) էլակետային տվյալների ստացումը և հավաքագրումը՝ սույն կարգի 7-րդ կետում նշված մոնիթորինգի օբյեկտների դիտարկման միջոցով.

2) ստացված տվյալների վերլուծությունը, ամփոփումը, կանխատեսումների կազմումը.

3) տվյալների բազայի վարումը և տեղեկատվության տրամադրումը.

4) մոնիթորինգի տվյալների հիման վրա լիազորված պետական մարմնի կողմից անհրաժեշտ բնապահպանական գործողությունների իրականացման վերաբերյալ որոշումների նախագծերի մշակումը՝ շահագրգիռ կողմերի մասնակցության ապահովմամբ (տարածքային կառավարման մարմիններ, համապատասխան ինֆրակառավարման մարմիններ, հասարակական կազմակերպություններ, բնօգտագործողներ և այլն):

10. Սույն կարգի 9-րդ կետի 1-ին ենթակետով սահմանված մոնիթորինգի էլակետային տվյալներն ստանում են՝

1) միջազգային և հանրապետական նշանակություն ունեցող՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում, անտառներում և անտառային հողերում՝ լիազորված պետական մարմնի կազմում գործող պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունները, իսկ հավատարմագրային կառավարման դեպքում՝ հավատարմագրային կառավարիչը.

2) տեղական նշանակություն ունեցող՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում՝ պահպանությունը և օգտագործումն իրականացնող մարմինը.

3) բնության հատուկ պահպանվող տարածքներից, անտառներից և անտառային հողերից դուրս՝ լիազորված պետական մարմնի պատվերով՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

11. Մոնիթորինգի էլակետային տվյալների ստացման և հավաքագրման նպատակով ստեղծվում է դիտարկման ցանց, որը ներառում է մշտական կամ ժամանակավոր (սեզոնային) դիտակետեր, փորձահրապարակներ, երթուղիներ՝ դիտարկումների, ստուգայցերի, երթուղային հետազոտությունների և ուսումնասիրությունների անցկացման համար:

12. Մոնիթորինգի իրականացման նպատակով դիտարկման ցանցը նախատեսվում է՝ հաշվի առնելով տվյալ տարածքում սույն կարգի 7-րդ կետում նշված մոնիթորինգի օբյեկտների առկայությունը, դրանց տարածվածությունը, վիճակը, մարդածին ներգործության ծանրաբեռնվածությունը:

13. Դիտարկման ցանցի տեղաբաշխման նախագծերը մշակվում և հաստատվում են լիազորված պետական մարմնի պատվերով:

14. Դիտարկման ցանցի պահպանումը, սպասարկումը և անխափան գործունեությունն ապահովում է տվյալ տարածքի պահպանությունը և օգտագործումն իրականացնող մարմինը՝ համապատասխան անձնակազմի և տվյալների հավաքագրման համար անհրաժեշտ սարքավորումների միջոցով:

15. Մոնիթորինգի իրականացման ընթացքում ձեռք բերված էլակետային տվյալները լրացվում են լիազորված պետական մարմնի կողմից հաստատված ձևաթղթերում՝ մոնիթորինգային արձանագրություններում և դաշտային ձևերում, որտեղ գրանցվում են մոնիթորինգի ենթարկվող յուրաքանչյուր օբյեկտի մասին ստացված դաշտային տվյալները:

16. Մոնիթորինգի արդյունքում ստացված էլակետային տվյալները ոչ ուշ, քան տասօրյա ընթացքում ներկայացվում են լիազորված պետական մարմնին, որն իրականացնում է սույն կարգի 9-րդ կետի 2-րդ և 3-րդ ենթակետերում նշված մոնիթորինգի տվյալների համակարգումը և տվյալների բազայի վարումը:

17. Լիազորված պետական մարմնին ապահովում է մոնիթորինգի տվյալների մուտքագրումը, դասակարգումը, վերլուծությունը, պարբերական թարմացումը և հասարակայնության համար տեղեկատվության մատչելիությունը: Այդ նպատակով ստեղծվում է միասնական համապարփակ տեղեկատվական համակարգ, որն ընդգրկում է էլակետային տվյալների փոխհամադրելի բազաները:

18. Մուտքագրված տվյալները վերլուծվում և գնահատվում են մուտքագրման օրվանից 20 օրվա ընթացքում, որից հետո տեղադրվում են համապատասխան վեբ-կայքում:

ԼՅՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ

ՂԵԿԱՎԱՐ-ՆԱԽԱՐԱՐ

Լ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ